

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek obrtništva dravske banovine

<p>»OBRTNI VESTNIK« Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu in stane: celoletno Din 40.— polletno Din 20.— posamezna številka Din 2.—</p>	<p>GLASILO OKROŽNIH ODBOROV, OBRTNIH ZDRUŽENJ IN OBRTNIH DRUŠTEV DRAVSKE BANOVINE</p> <p>Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 9.</p>	<p>Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Ponatiski dovoljeni le z navedbo vira.</p> <p>Številka pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani 10.860.</p>
---	--	---

XVIII. letnik.

V LJUBLJANI, dne 15. aprila 1935.

Štev. 5.-6.

Ob polletnici tragičnega dogodka

Po preteku šestih mesecev od tragičnega dneva, ko je Njegovo Veličanstvo viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj položil svoje življenje na oltar domovine in nam zapustil svojo edino oporoko

čuvajte Jugoslavijo

ter tako pokazal, kako moramo ljubiti svojo svobodno državo, se ga spominja tudi slovensko

obrtništvo. Naša bol je še danes nezmanjšana, a njegova oporoka bo za vedno ostala v naših srcih.

Slovensko obrtništvo se zaveda svojih dolžnosti do naroda in države in jih bo vedno tudi vestno izpolnjevalo.

Slovensko obrtništvo se ob polletnici tragične smrti svojega Kralja Mučenika ponovno spominja Njegovih velikih vzgledov in besed in obljublja čuvali bomo Jugoslavijo!

Dr. Rudolf Marn 60 letnik

Dr. Rudolf Marn, katerega delo je tesno povezano z našim trgovstvom, a tudi obrtništvom, proslavlja 18. aprila svoj 60. rojstni dan. Njegovo težko in odgovorno delo je rodilo tako mnogo uspehov, da smatramo za našo dolžnost spomniti se ga ob njegovem jubileju in v kratkih besedah poudariti pomen njegovega udejstvovanja v našem javnem življenju.

Jubilant se je rodil kot sin ljudskošolskega učitelja v Dragi pri Kočevju in je po dovršenih gimnazijskih ukih studiral pravo na Dunaju in v Gradcu. Takoj po končanem studiju je vstopil kot konceptni uradnik v Zbornico za TOI v Ljubljani, ki je pri njej služboval skoraj štiri leta, a nato prestopil v finančno službo. Razen treh medvojnih let je ves čas svojega življenja služboval v Ljubljani, a takoj po prevratu ga je tedanji podpredsednik Narodne vlade, pok. minister dr. Gregor Žerjav poklical na odgovorno mesto načelnika oddelka za trgovino in industrijo, ki je na njem ostal do danes.

Dr. Rudolf Marn je bil še kot deček v gimnaziji priljubljen pri vseh svojih tovariših in se je vedno zelo živahno udeleževal pri dijaškem gibanju. Z nekaterimi tovariši je še v nižjih gimnazijskih razredih izdajal razne dijaške liste, a tudi pozneje v življenju je sam urejeval in sodeloval pri nešteti gospodarskih, trgovskih in obrtniških listih. Zaradi pomanjkanja denarnih sredstev je še kot mlad pravnik vstopil v službo trgovske in obrtne zbornice, kjer si je pridobil silno obsežno in solidno znanje zlasti v narodno gospodarski stroki, ki ji je ostal zvest vse življenje. Polnih 16 let je kasneje urejeval »Trgovski vestnik« in »Trgovski koledar« in bil pri trg. društvu »Merkur« že od 1904 dalje kot član uredniškega odbora, a od 1919 kot pravi odbornik. Za trgovsko organizacijo ni deloval le s peresom, ko je moral sam polniti predale društvenega glasila, ampak prav tako tudi z dejanjem, ker je prirejal strokovna predavanja v vseh večjih slovenskih mestih in bil društvu »Merkur« s pravnimi, obrtnimi in davčnimi nasveti vedno na razpolago. Nekatero svoje razprave je izdal tudi v samostojnih knjižicah in bil kasneje v priznanje za njegove velike zasluge izvoljen za častnega društvenega člana.

Kakor za naše trgovstvo, tako se je dr. Marn z ljubeznijo in razumevanjem vedno zanimal tudi za organizacijo in pospeševanje našega obrtniškega stanu. Bil je urednik prvega glasila »Deželne zveze obrtnih zadrug«, v letu 1906. »Slovenskega obrtnika« in v letih 1914. in 1915. »Gostilničarja«. Vse obrtne organizacije imajo v dr. Marnu vedno najboljše in najiskrenejše prijatelja, a Zve-

za obrtnih zadrug v Ljubljani ga je izvolila za svojega častnega člana, da se mu tako za njegovo veliko ljubezen in naklonjenost vsaj malo oddolži. Prav tako ga je za svojega častnega člana izvolila tudi Zveza lesnih domačih obrti v Ribnici. Mnogo svojih skrbno sestavljenih in do zadnjih podrobnosti utemeljenih in obrazloženih člankov je dr. Marn objavil tudi v slovenskih dnevnikih in raznih slovenskih in hrvaških gospodarskih revijah.

Dr. Marn je oživotvoril tudi ljubljanski velesejem, ker je na inicijativo Zveze obrtnih zadrug in Zbornice za TOI v Ljubljani sklical anketo prizadetih krogov, ki so sklenili prirediti velesejem, in dal odboru na razpolago popolnoma urejen urad s kvalificiranimi uradniki in vsem inventarjem. Predsedstvo ljub-

ljanskega velesejma ga je za njegove zasluge že takoj v začetku izvolilo za svojega častnega člana.

Ogromne so tudi zasluge dr. Rudolfa Marna za naš tujski promet, kakor tudi za razna nacionalna in podobna društva, saj se je vedno z največjo vnemo udeleževal pri Zvezi za tujski promet za Slovenijo kot njen dolgoletni predsednik in še prej pri Deželni zvezi za tujski promet na Kranjskem kot tajnik, poleg tega pa je vidno njegovo delo pri Aero klubu, Touringklubu, Jadranski straži in zeleni bratovščini. Svoj jugoslovanski nacionalizem pa je dr. Marn vedno kazal že tudi za časa Avstrije in zlasti v medvojnih letih ter po prevratu, ko je kot goreč apostol propagiral ljubezen in slogo v naši novi, bratski državi. Kot uradnik je bil dr. Marn vedno iz-

Ozra kulis podružnice Zanatske banke v Ljubljani

Našim čitateljem in stanovskim tovarišem bo gotovo še v spominu, ko se je pred leti načela borba o sistemu naše zbornice, da so takrat pristaši g. Pičmana pred vsem reklamirali zastopstvo v poslovnem odboru Zanatske banke zase, čeravno so bili s polnim poverenjem tukajšnjih akcionarjev poklicani k delu možje, ki so tudi v svojem delovanju pokazali, da jim je resnost in napredek tega, tako važnega denarnega zavoda res pri srcu. Mi smo takrat odločno obsodili način rovarjenja, ki se je ravno iz Pičmanove skupine plodonosno širil ter končno tudi uspel, da so se izločile osebnosti, ki so bile na potu pokretu Pičmanove skupine. Zavedajoč se važnosti denarnega zavoda smo dosledno poudarjali previdnost in svarili vsakogar, ki bi hotel izrabljati svojo pozicijo v namene, ki niso skladni s pozicijo banke.

Znano nam je bilo že dolgo, da so se v dosedanjem sestavu poslovnega odbora nahajala občutna trenja, ki so po največjem delu nastajala radi nesoglasij, ker je gotova skupina iskala ravno v svojem delovanju v banki svoje lastne koristi in koristi svojih pristašev, ne oziraje se na temeljna določila realnosti poslovanja ter pravice in interese delničarjev tega zavoda. Hvala Bogu, da so se našli tudi ob tej priliki trezni in preudarni možje, ki niso dopustili, da bi banka vsled takega postopka nosila ves riziko in škodovala koristi delničarjev. Znova so se vsled tega začele stare intrige. Po preudarnem načrtu so romali številni protesti v centralo. Prišel je sam predsednik banke iz Beograda in skušal s svojo avtoriteto ustvariti znosno situacijo. Zakrpalo se je malo, a glavna stremljenja onih, ki v vsem svojem delovanju, kljub zatrditvam, da jim ni za stolčke, vendarle tako vztrajno in dosledno streme po položajih, niso dopuščala resnega ustvarjanja dela. V svoji naivnosti so se gospodje spozabili celo tako daleč, da so v dosegu svojega cilja pričeli uporabljati najskrajnejša sredstva, služječ se pri tem vseh mogočih intrig, pri čemur so v to opasno igro pritegnili celo uradnika banke. Obžalujemo, da prizadeti gospod ni bil toliko previden in si je pustil raje suflirati od onih, ki so mu sedaj prinesli nesrečo.

Ker je upravní odbor v Beogradu prišel končno vendarle do zaključka, da bo treba napraviti red in postaviti poslovanje podružnice Zanatske banke na trdnjšo podlago, je sklenil, da pozove delničarje našega področja, da si sami izberejo zastopstvo, v katere-

redno vesten, strogo objektivni in nestrankski, pa je bil zaradi tega vedno iskreno priljubljen pri vseh slojih prebivalstva in pripadnikih vseh političnih strank, kar dokazuje že dejstvo, da je od prevrata do danes ostal na svojem visokem položaju.

Prezreti ne smemo niti tega, da je dr. Marn po preobratu ustanovil fond za trgovsko in obrtno šolstvo, iz katerega so podpirali naše trgovske visokošolce v inozemstvu, dijake domačih strokovnih šol, obrtnike, ki so nadaljevali svojo izobrazbo v inozemstvu in kandidate za učitelje na strokovnih šolah. Ker so bila državna sredstva za te namene malenkostna in so kaj kmalu docela izostala, je dr. Marn sam nabiral prispevke pri delniških družbah in industrijah ter vedno našel viro, da je iz fonda moglo biti uspešno podpiranih sto in sto dijakov, obrtnikov in učiteljev.

Številnim čestitkam ob življenjskem jubileju dr. Rudolfa Marna se pridružujejo tudi slovenski obrtniki in mu žele še mnogo čilih in zdravih let v delu za napredek obrtniškega stanu, našega gospodarstva in domovine.

ga imajo svoje zaupanje. Pozval jih je, da se izvrše volitve. Ali kakor vedno, tudi tokrat je nasprotna skupina nastopila s polno paro demagogije, zavijanja in natolcevanja, izrabljajoč celo usodo uradnika, katere je sama bila kriva. Služili so se pri tem tudi najdrznejših postopkov, ker so si bili že vnaprej svesti obračuna z delničarji, ki so izgubili vanje svoje zaupanje. Ako bi ne bili uporabljali metod terorja, izigravanja in mistifikacij, bi bil njihov poraz še hujši. Videli smo, kako so se trgale naše liste z glasovnic in s kakšno vehemenco se je vsiljevala njihova lista. Toda treznost in razsodnost je tudi tokrat zmagala in pravici je bilo vsaj deloma zadoščeno. 933 glasov treznih in razsodnih gospodarskih ljudi, med katere štejemo tudi številne obrtniške organizacije, je dalo svoje zaupanje v roke možem, ki so po svojem delu in značaju že večkrat pokazali, da so tega zaupanja tudi vredni. S 577 glasovi je ostala opozicija v manjšini, četudi so se nahajali med temi številnimi glasovi, ki so bili namenjeni naši skupini, pa so jih na nelojalen način odvzeli nam.

Pa kljub temu je bila Pičmanova skupina drzna dovolj, da je s ponovnimi, nečednimi intrigami pričela rovariti proti temu zaupanju. Ne samo Ljubljana, tudi Celje je pokazalo, da je mnenje ogromne večine udeleženih obrtnikov na naši strani. Njemu je sledila tudi popolna zmaga v Mariboru, kjer niso uspeli postaviti niti svoje liste. Vendar ta poraz ljudi, ki so videli v svojem delu pri banki le koristi svoje struje, ni izpame-toval. Hiteli so v Beograd ter tožili nas dejanj, ki so jih v resnici sami zagrešili. Še več, milo in ponižno so tarnali, da če pride bančina podružnica iz njihovih rok, potem je tudi zasigurana njihova propast. Kaj je njim mar interes podružnice in banke, da bi bili le rešeni njihovi stolčki in koritca, pa bi bilo vse v redu.

Po vseh poštenih načelih, osobito pa že iz razloga, da je centralna uprava sama zahtevala volitve, smo z vso resnostjo računali, da bo tudi ta uprava upoštevala jasno izraženo voljo ogromne večine slovenskih delničarjev. Žal pa temu ni bilo tako. Kakor smo vedno mi trdili, da se ravno potem Zanatske banke hoče pri nas vsiliti gotovo mnenje in ustvariti pozicije v zadevah, ki z banko kot denarnim zavodom nimajo ničesar skupnega, tako nam je izid glasovanja v Beogradu to ponovno potrdil. Ne tajno, ampak povsem odkrito se je agitiralo med delničarji v Beogradu, da če Pičman ne bo izvoljen v centralno upravo in se mu s tem ne bi poverilo vodstvo ljubljanske podružnice, da je potem borba za ločeno zbornico izgubila vso svojo podlago.

Mi vemo zakaj se je šlo g. Pičmanu! G. Franchetti, ki se je skoro 40 let boril za obrtništvo, ki mu gre zasluga, da smo dobili podružnico Zanatske banke v Ljubljano, ki je kot predsednik te podružnice vodil in je imel za svoje delo malenkostno odškodnino, ki mu je dobrodošla, ker je vsled bolehnosti opešal, da svojega poklica ne more redno vršiti. On in njegova mala odškodnina za predsedniške funkcije sta bila g. Pičmanu napoti. Sedaj, ko so v Beogradu vsled Pičmanovega štiridnevnega moledovanja in nadlegovanja poteptali voljo slovenskega obrtništva in dali g. Pičmanu koritce in nekaterim njegovim, ki niso bili izvoljeni, mesta, ki pripadajo izvoljenim obrtnikom, sedaj bo domovina rešena in sit tudi g. Pičman, ki vedno trdi, da mu ni za mesta in za korita.

Toda, slovensko obrtništvo! Dobro si zapomni to teptanje tvoje volje samo zato, da je prišel g. Pičman do koritca na škodo sta-

remu zaslužnemu in vsled dela in borbe za obrtništvo skoro onemoglemu obrtniku, ki nima velikih hiš in avtomobila, kakor industrijalec »obrtnik« g. Pičman, ta odrešenik malega obrtnika.

Obrtništvo, dobro si zapomni, da boš sedaj rešeno, ko je g. Pičman odjedel honorirano predsedstvo podružnice Zanatske banke tvojemu dolgoletnemu borcu g. Franchettiju. Toda g. Pičmanu povemo to, da so v banki ostali vendar še po večini možje, ki mu njegove samopašnosti ne bodo pustili. On bo lahko v bodoče užival honorar predsednika, toda gospodarilo se bo v banki tako, kakor bo to hotela izvoljena večina, ne pa po milosti imenovana manjšina s Pičmanom vred.

Pripominjamo še, da sedaj manjka samo še to, da si g. Pičman izbaranta zastopstvo v obrtnem odseku Zbornice, one Zbornice, ki jo je sam tako pobijal, sedaj pa tako sili v njo. Če mu odstopijo še tam stolček in še nekaterim njegovim dragim, pa bo rešena domovina in obrtništvo. Potem bo pa vseeno, če tudi ne bo ločenih zbornic. Potem bo dobra tudi skupna zbornica.

Obrtniki na Oplencu

Obrtniške organizacije na Jesenicah so si nadele nalogo izvesti poklonitveno potovanje na grob Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Zedinitelja v torek, dne 28. maja t. l., ob 6.24 uri zvečer z brzovlakom z Jesenic. Povratek dne 31. maja ob 10.12 zvečer. V Beogradu se zadržimo en dan in eno noč, v Zagrebu pa od 7. ure zjutraj do 5. ure popoldne, tako da si bomo lahko ogledali obe mesti, posebno pa prestolnico. Kdor želi hrano in prenočišče, mora to tudi pri prijavi navesti, da bomo preskrbeli za najnižjo ceno prehrano in prenočišče. Prijave sprejema do zaključno 5. maja opoldne gđc. tajnica v obrtni pisarni in predstavniki obrtniških organizacij. Potuje lahko vsakdo!

Odbor združenih obrtniških organizacij na Jesenicah.

Oz organizacij

Združenje mesarskih in klobasičarskih mojstrov v Mariboru je imelo v nedeljo 10. marca svoj redni letni občni zbor, ki ga je vodil predsednik g. Anton Tavčar in pozdravil vse navzoče člane ter obrtnega referenta g. dr. Senekoviča in zastopnika Zbornice za TOI, svetnika g. Hohnjeca. Pred začetkom dnevnega reda se je spomnil z lepimi besedami pokojnih tovarišev Andreja Vrecla iz Hoč, Ivana Vrega iz Tezna, Konrada Žugmana iz Maribora in Franca Skorčiča iz Slov. Bistrice, katerih spomin so vsi navzoči pijetno počastili. Iz poročil funkcionarjev je bilo razvidno, s kakšnimi težavami se je morala boriti uprava, da bi čim bolj koristila svojemu članstvu. Blagajniško poročilo je podal podpredsednik g. Jernej Fidler, ki mu je bila, kakor tudi ostali upravi, na predlog predsednika nadzorstvenega odbora g. Franca Smodeta izrečena razrešnica. V pomočniški izpraševalni odbor so bili soglasno izvoljeni gg. Anton Tavčar, Jernej Fidler, Matija Holc, Josip Leyrer, Blaž Serdinšek, Franc Smode, Maks Weissenstein in Ivan Bencik ml. O ustanovitvi podpornega fonda za člane, ki je o njej poročal tajnik OO g. Julij Novak, se je razvila obsežna debata, ki so vanjo posegali z nasveti in predlogi gg. Smode, Filipič, Hohnjec, Vombek, Berlič, Fidler in dr. Senekovič. Po raznih umestnih in izredno lepih predlogih gg. Berliča in Smodeta je bila odlično uspela skupščina zaključena.

France Brenčič, arhitekt za notranjo opremo:

Mizarstvo v sodobnosti

Doba, ki jo živimo, je skoro brezmejna v udejstvovanju in skoro neizčrpna v iskanju novih pridobitev ter novih ugodij. Človeka hoče celega, brez oklevanja, brez kompromisov, ves njegov talent, vso njegovo moč. Hoče njegovega iskanja, hoče njegovega gigantskega boja, vsako njegovo misel, vsako njegovo mišico. Nikogar ne izvzema, nikogar ne protežira, ampak neizprosno in kakor večnost vztrajno zahteva celo življenje!

Človek si želi po nemirnem vrvenju in beganju in po trdem delu udoben odpočitek, njegova duša hrepeni po tihem in pokojnem trenutku, da bi vsaj za kratek čas odbila od sebe vso težo boja, da bi se sprostita morečih skrbi, da bi se trudno telo spočilo. Človeku se hoče mirnega kotička, kjer bi spet zbral svoje misli, kjer bi si spet nabral novih moči. Eden takih kotičkov mu je lepo in prijetno stanovanje. Domačnost in lepota stanovanja sta mu preprost upokojujoč užitek, praktičnost mu je prijetno udobje, a zdravje radost življenja in vir novih upov. Zato naj bo stanovanje kakor dober prijatelj, h kateremu se človek rad vrača.

Tudi trgovina in urad naj bosta privlačna, praktična in zdrava! Naj ne bo prostor tesen, natrpan, teman in zadehel, ampak dovolj prostoren, svetel in dovolj zračen, da ne bo človek prihajal vanj z neprijetnim občutkom.

Z ozirom na te zahteve sodobnega življenja moderen mizar ne more biti več samo znalec nekkih šablon in njihov izvrševalec, temveč mora poznati moderno življenje, razumeti njegove želje in biti strokovno dovolj sposoben in željan tudi ugoditi, biti dovolj prožen, v prilagoditvi in v izvrševanju pošten!

Mizar mora tedaj biti dovolj podkovan v svojem znanju. Vsak prostor, vsak kos pohištva v njem ima svojo funkcijo, svoj namen. Razlika v namenu predsobe, spalnice, jedilnice itd. je taka, kakor je med posteljo, omaro mizo in podobnim. Zato je potrebno vedno s tega vidika reševati celoten interieur, kakor tudi posamezno pohištvo. Na jasnem si je treba biti najprej, kakšen je prostor, ki ga je treba opremiti, kakemu namenu služi ter kaj in kako mora biti v njem postavljeno. Taka rešitev zahteva predvsem znanje predmetov, njihovo velikost, razsežnost in znanje najugodnejšega načina porazdelitve. Naravno je, da obutev spravim drugače kot suktnjo, klobuk drugače kot dežnik. Namizni pribor potrebuje drugačen prostor kot kuhinjska posoda. Samo ob sebi je umevno, da je razen porazdelitve vseh teh predmetov, važna tudi njihova razmestitev v posamezno pohištvo v interieuru. Vsak predmet, pa naj služi kakršnemukoli opravilu, naj bo tako vloženo, da bo z lahkoto pristopen, da bo imel zadosti prostora, a zopet ne preveč, da ne bi nastal neizrabljen prostor in tako nepotrebno podraženje izdelkov. Nadalje se je treba ozirati na to, da so posamezne vrste predmetov skupaj in da so predmeti logično razvrščeni tam, kjer jih bomo instinktivno

iskali, a čez vse moramo končno imeti dober pregled. Prav tako morajo biti tudi posamezni kosi pohištva kakor njihovi posamezni sestavni deli razvrščeni smotrno tako, da lega ustreza frekvenčni ekonomiji, da ni nepotrebne hoje in nepotrebne iskanja, ker je to izguba časa. Predali n. pr. ne smejo biti tako visoko, da ne bi bilo mogoče videti vanje. Pri ostvaritvi take celote moramo ugoditi brez-pogojno tudi še ostalim pogojem, ki dajejo zaokrožen dojem lepote. So to predvsem dobra proporcija in prijetna silhueta. Součinkujejo pa še dalje jasna forma, razčlenjenost in harmonija v razporeditvi, simetrija, asimetrija, stabilnost, ritem in oblikovno nastrojenje. S tako rešitvijo dosežemo zahtevano smotrnost, udobnost in prijetno občutje domačnosti v stanovanju, uradu, kavarni itd.

Dober mizar mora poznati tudi material, iz katerega izdeluje svoje izdelke. Mora tedaj poznati morfološko in kemično strukturo lesa, njegove dobre in slabe lastnosti in njegove bolezni ter tako njegovo vsakovrstno uporabnost za dan slučaj.

Dober mizarški podjetnik se bo drugič lahkotno znašel pred vsako dano zahtevo. Drugače bo opremil stanovanje vrtnarju, drugače nižjemu uradniku in na svoj način bo uredil in pripravil udobje bančnemu ravnatelju. Pri vrtnarju in nižjem uradniku bo predvsem gledal na to, da bo pri vsej praktičnosti in smotrnosti kljub temu vsa ureditev lepa in cenena ter pri vsem tem tudi trpežna, pri bančnem ravnatelju pa bo skušal rešiti ves problem opreme predvsem z umetniške strani, ker takemu ni za par stotakov.

Bolnice in urade bo opremil predvsem s stališča praktičnosti in higijene, pri kavarnah pa bo upošteval še umetniško-estetsko stran. Tako bo v vsakem posameznem slučaju izvršil svoje delo odgovarjajoče svojemu namenu, ono, ki bo služilo posamezniku z ozirom na posameznika, ono, ki bo služilo splošnosti z ozirom na splošnost.

Solidnost dela je enako važna. Mizar dela stvari, ki morajo služiti dolgo, marsikomu celo življenje. Ne sme tedaj vsiljevati stvari, ki bi njo in še druge odvrnile od ponovnega naročila. Gledati mora torej pri vsem — pri izbiri lesa, pri rešitvi konstrukcije itd. — na to, da si bo s svojim delom pridobil dober glas in zaupanje v solidnost svojega dela. Ljudje so radi nezaupni. Kdor je bil razočaran enkrat, nerad verjame drugič, ker noče doživeti novega razočaranja. Zato je potrebno s poštenim in resnim prizadevanjem spodbijati nezaupanje.

Ako hoče mizar biti stalno sodoben, napreden in stalno uveljavljen, mora iti s časom vzporedno, stalno študirati in se izpopolnjevat. Ne sme okosteneti v neki formi, ki je odgovarjala zahtevam v prejšnjem času. Želje in okus ljudi se stalno menjajo. Kdor hoče tedaj čim hitreje zadovoljiti želje konzumentov, mora upoštevati modo ter sodobni tehniški razvoj in napredek. Vedeti mora tu-

di, kako in kaj je za mejami, da ga morda kdo z one strani ne prehit.

Zato mu je nujno potrebno, da zasleduje domačo in tujo strokovno literaturo, domač in tuj trg, da išče vedno novih in novih poti. Mora poznati vse novosti in imeti jasen vpogled v njihove dobre in slabe lastnosti. Ne sme biti preboječ v stvarih, kjer se da kaj izpopolniti in izboljšati.

Da bo mizar vzdržal tempo časa in tempo njegovega napredka mora svojo delavnico racionalizirati, mora doseči v celem postopku čim večjo hitrost. Sušilnice n. pr. morajo sušiti hitreje. Z ugodno strokovno konstrukcijo moramo doseči kar najmanjšo izgubo časa in materiala. Transport mora biti lahek, okreten in brez nepotrebnih ovir.

Dober mizar organizator mora najti način, kako bo čim bolj zaposlil stroj v olajšavo delavcu, ki bo potem mogel posvetiti tem več pažnje sestavljanju in dovrševanju delom. Toda pri tem racionalizacija ne sme biti v škodo kakovosti izdelkov. Slabo bi špekuliral tisti, ki bi hotel na ta način pospešiti tempo v svoji delavnici. To bi bil zanj siguran padec. Racionalizacija pa ni šele moderen pojav, temveč je preudaren in strokovno izobražen podjetnik že davno s pozornostjo sledil svoji produkciji in skrbel za čim večje njeno ekonomiziranje. In v tem stremljenju mora preračunano in sistematično nadaljevati in dajati v podjetje vse svoje najboljše, ako hoče trajno uspevati. Racionalizacija vodi k specializaciji. So podjetja, ki izdelujejo samo stanovanjsko pohištvo, druga se spet bavijo samo s stavbnim mizarstvom, tretja z izdelavo pisarniškega pohištva ali samo kuhinjskega pohištva itd. Posledica racionalizacije in specializacije je serijske izdelke, to so izdelki enake oblike, enakih mer, enake barve, izdelani v veliki množini naenkrat. Ta skrajna racionalizacija daje tudi skrajno dosegljivost hitrosti in največjo možnost razvoja enega samega podjetja, ker je tudi cena potisnjena na najnižjo in s tem obenem dosežena absolutna sposobnost za konkurenco z ostalimi podjetji. Zato se mizarji upravičeno boje serijske izdelave pohištva, ko mislijo, da bo s tem prenehala mala in srednja individualna produkcija in da bo vzela mnogim manjšim obrtnikom delo. Toda tipizacijo je prinesla današnja doba, ki stremi za cenanim obrtnim izdelkom. A vendar mislim, da se bo izdelovalo serijsko in individualno pohištvo še dolgo vzporedno, ker ima tudi serijska izdelava svoje težave. Kajti splošno šabloniziranje pohištva bi bilo možno le tedaj, ako bi bila šablonizirana naša stanovanja, vse naše potrebe in vse družinsko življenje sploh. Tako zmehaniziranje ljudskega duha, čuta in volje zadovoljuje morda nazore nekaterih posameznikov, ustreza mogoče tudi geslu dneva, toda ne more obseči splošnosti. Življenjske potrebe in zahteve posameznih družin in posameznikov so tako različne, da bi za njihovo ugoditev bilo nujno potrebno stilizirati mnogo, mnogo šablon; serijska izdelava pa bi s tem postala neracionalna in nerentabilna. Kajti pohištvo je predmet, ki mora služiti vsaj eni generaciji in ni kakor vsakdanje potrebe — milo, čevlji, zobna pasta, ki jih je mogoče menjati vsakemu po vsakokratnem okusu in modi. Pred nedavnim sem imel prilžnost v inozemstvu govoriti s starejšim strokovnjakom o tem, kako vzorno imajo n. pr. v Nemčiji organizirana podjetja, ki izdelujejo pohištvo v velikih množinah. Videti je, kako si inozemska konkurenca prizadeva organizirati podjetja za serijske izdelke. Pod-

**Vsem naročnikom in čitateljem „Obrtnega vestnika“,
kakor tudi vsem ostalim obrtnikom širom dravske ba-
novine in prijateljem obrtniškega pokreta želita**

VESELE, ZADOVOLJSTVA POLNE

VELIKONOČNE PRAZNIKE

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

jetje žaga les na lastnih žagah, samo izdeluje furnirje, uklenjene plošče, okovje, samo brusi steklo in sploh vsako stvar, ki jo pri izdelavi pohištva potrebuje, napravi samo in nadaljuje tako specializirano vse do končne dovršitve izdelka in je pri vsem do podrobnosti preračunjen vsak košček materiala, vsak gib delavca in stroja do skrajne možnosti izkoristitve. Lastna obdelava sirovin takoj od začetka pocenjuje izdelke za prometni davek, ki bi ga bilo treba vračunati pri kupovanju žaganega lesa, uklenjenih plošč, furnirja itd. Lastna obdelava sirovin ima tudi to ugodnost, da podjetje ni odvisno od tržnih mer rezane-ga lesa, dimenzij furnirja in uklenjenih plošč, ampak si vse to uredi samo na podlagi skrbno preizkušenih mer in potreb, ki so pri raznih izdelkih različne in tako noben drobec materiala in noben gib delavca ali stroja ne gre v izgubo.

Do podrobnosti zracionalizirana izdelava pohištva brezdvomno zvišuje na eni strani količino izdelkov, na drugi pa znatno znižuje njihovo ceno, ker je ves postopek dela do potankosti premišljen, preračunjen in potisnjen na minimalne režijske zahteve. Z veliko količino izdelkov pa nastane avtomatično novo vprašanje: kako to zvišano produkcijo vnovčiti? Domač konzum je premajhen preozek in zato je treba čez ta ozek obroč. Nujno moramo čez mejo in skušati doseči čim večji izvoz.

Na inozemski trg bomo mogli seveda samo s kakovostnim in cenanim izdelkom. Kakovost in nizka cena bosta izdelkom najboljša, najučinkovitejša in najtrajnejša reklama in najzanesljivejša poroka za stalen uspeh v konkurenci in v našem mizarstvu. Obenem tudi ne bo treba več uvažati za velike vsote pohištva, kakor se to dela doslej, ker bomo imeli dovolj kakovostnih izdelkov doma, in rešen bo tudi vsaj deloma pereč problem zaposlitve delavstva v mizarstvu. Naše narodno gospodarstvo bo tako dobilo pri tem svoj delež in naš človek svojo eksistenco.

H koncu pa bi še dodal, da je na mladini, da ponese v življenje sodobne ideje, da jih oživetvori. Na mladini je, da gre z mladostnim elanom na delo za procvit našega mizarstva in gospodarstva sploh. Na mladini je, da izbojuje na meddržavnem forumu ugled in spoštovanje naravnemu talentu našega človeka in njegovemu delu. A pot navzgor ji je treba kazati, treba je mladini učenja in zopet učenja. Mnogo je sicer že storjenega, to-

da mnogo bo še treba storiti. Imamo mnogo izvrstnih mojstrov, imamo številne mizarске šole in razne tečaje, imamo Zavod za pospeševanje obrti pri Zbornici za TOI, ki vsako leto pošilja mnogo nadarjenih mladih obrtnikov v inozemstvo, da bi prinesli domov novih spoznanj in novih pridobitev. Toda to še ni dovolj. Mi moramo se več. Mi moramo doseči to, da ne bomo hodili v tujino občudovat in se učiti samo mi, ampak da bo tudi tujina prihajala k nam priznavat našo sposobnost in naše delo. Do tega ideala kulturne enakovrednosti in gospodarske osamosvojitve moramo!

K idealu pa mora mladina in nji je treba kazati pot. Ne s strahom in oklevanjem, ampak z jasnim hotenjem biti med prvimi in večno mlad z odgojo novega naraščaja.

Naraščaj pa bo vzgajala šola. Ona ne bo izučevala mizarjev delavcev, ampak bo odgajala mizarje voditelje, pionirje, probojnike. Ti ne bodo šli samo z dobo, ampak bodo ponesli idejo pred njo za smoter tistim, ki jim ni bilo dano izobraziti svoj prirodni talent za ustvarjanje in za kazanje potov. Ko pa bomo imeli tako mladino, se bo naše mizarstvo osvobodilo brez potrebe drago plačanih tujih risarjev in delovodij, bo zmožno vsestranske konkurence z inozemstvom in bo možno tudi uresničiti ideale naše narodne mizarске umetnosti. Tedaj se bomo lahko s ponosom postavili v vrsto z velikimi, da smo enakovredni in enako zmožni in da smo tudi mi enako veliki!

Boj je sicer težak in trd, toda mladina mora boj bojevati in dobojevati!

Obrtniki, širite naš list!

Rudolf Dostal:

Zgodovinski razvoj slovenske obrtnosti (NADALJEVANJE)

Zadruga so imele svoje lastno premoženje: gozdove, zemljišča, hiše, mline itd. Vsaka zadruga je imela svoj *zadružni dom*, kjer je bila shranjena *zadružna skrinja*. V tej varni, po navadi močno okovani skrinji, so se hranile zadružne listine, na katerih so bile zapisane pravice in svoboščine obrtne zadruge. V zadružnem domu so se zbirali mojstri na posvetovanje. Tukaj pa je bilo tudi prenočišče, »*jeperga*« (Herberge), kjer so se oglašali potujoči pomočniki in čakali dela. Stroga so bila zadružna določila. Kadar je prišel v mesto kak obrtni pomočnik, ni smel iti v gostilno, temveč naravnost v zadružni dom; ravnatoko tudi, kadar je izstopil iz službe svojega mojstra. Vsak zadružnik, ki se je v gostilni pretepal ali igral za denar, je moral plačati zadruzi denarno kazen. Istotako so izključili iz zadruge vsakega, kdor ni plačal v krčmi, kar je bil povžil.

Obrtna zadruga je sprejemala vajence, nadzorovala njihovo učenje in jih potrjevala za pomočnike, če so bili izvežbani. Ravnotako je zadruga nadzorovala tudi obrtniške pomočnike in mojstre, kako so oni izvrševali svoj obrt. Tako n. pr. ali je izdeloval usnjar vse tiste vrste usnja, ki jih je moral izdelovati; ali je tkal tkalec sukno iz take in take volne, tako in tako predene in barvane, tako dolge in široke kose, kakor mu je bilo ukazano. Huda kazen je zadela mojstra, ki je izdeloval slabo blago in tako pripravil domači obrt v slab glas ali na kak drug način oškodoval svoje tovariše v zadruzi. Število mojstrov je bilo natanko določeno, n. pr. koliko čevljarjev, krojačev, krznarjev itd. je smelo biti v tem in onem mestu ali trgu. Novega mojstra je sprejela zadruga šele tedaj, kadar je bil kateri od starih mojstrov umrl, opustil svoj obrt, se izselil ali pa izgubil svojo zadružno in obrtno pravico. Pomočnik, ki si je hotel pridobiti mojstrsko pravico, je dosegel to le z velikim trudom in obilnimi stroški. Mojster je moral imeti pomočnike in vajence v svoji hiši in jim dajati stanovanje in hrano; bili so torej del njegove družine. Nadzorovati je moral tudi njihovo življenje in vede-

Josip Janko 70 letnik

Gosp. Josip Janko, urarski mojster in trgovec z zlatino, srebrnino itd. v Kamniku, je praznoval letos 12. marca 70-letnico rojstva, dne 6. oktobra l. l. pa je praznoval 45 letnico samostojnega dela. — Tudi g. Janko je bil eden onih naših poštenih in značajnih mož, ki si je z lastnim trudom in z lastno pridnostjo in vztrajnostjo ustvaril lepo in solidno trgovino, ki je znana ne samo v celem Kamniku, marveč tudi po vsej Gorenjski in izven nje. — Že kot 25 letni, vsestransko izobraženi mladenič, je otvoril dne 6. oktobra 1889 skromno urarsko delavnico in trgovino, ki jo je pozneje razširil in izpopolnil tako, da odgovarja danes vsem potrebam vsakega večjega podeželskega mesta. — Našemu jubilarantu seveda ni bila posuta njegova življenjska pot samo z rožicami, marveč se je moral često boriti proti raznim oviram v boju za obstanek, a vendar ni klonil, nego premagal vse zapreke. S ponosom lahko gleda danes nazaj na častno preteklost svojega 70 letnega življenja in 45 letno samostojno delo, ki mu je rodilo tako lepe uspehe. — Moža poštenjaka pozna celo mesto in cela Gorenjska kot vzor obrtnika in solidnega trgovca, saj je vsepovsod priljubljen kot mož kremenitega značaja, poštenja in častne preteklosti. V njegovi delavnici in trgovini pa mu pridno pomaga njegov sin g. Aleksander, ki je letos položil mojsterski izpit in ki bo enkrat vreden naslednik svojega vzornega očeta. — Jubilarantu, našemu dolgoletnemu in agilnemu članu, izrekamo naše iskrene in najodkritosrčnejše čestitke z željo, da bi ga Vsemogočni ohranil zdravega, srečnega in zadovoljnega do skrajnih mej človeškega življenja.

Združenje urarjev, zlatarjev, optikov, graverjev in pasarjev v Ljubljani.

*

Gosp. Josip Janko, urar in trgovec v Kamniku, je povodom njegovega jubileja daroval v podporni fond Združenja urarjev, zlatarjev itd. v Ljubljani znesek Din 150.— Za ta velikodušni dar se mu uprava združenja najtopleje zahvaljuje.

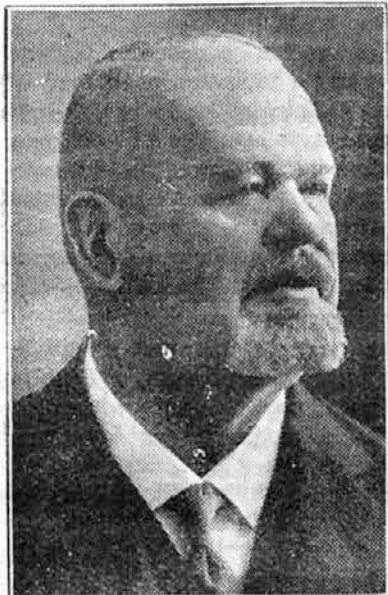
nje izven doma in poklica ter njihovo izpolnjevanje verskih dolžnosti. Z njimi vred se je udeleževal vseh cerkvenih opravil in svečanostih, pri katerih so se zbirali vsi zadružniki, vsaka zadruga s svojo zastavo in z gorečimi svečami. Kjer je vladal v družini in zadruzi strog red in blagodejni vpliv dobrega hišnega očeta in mojstra, tam je raslo tudi gmotno blagostanje.

Mestna gosposka, mestni sodnik ali župan, je nadzorovala mojstre in zadruge, njihov obrtni red, pazila na pošteno mero in težo, določala ceno izdelkom ter skrbela za to, da niso zadruge preveč izrabljale svojih obrtnih pravic v škodo kupcev in odjemalcev. Peki, mlinarji in pivovarnarji so smeli imeti le po dvanajst prašičev. Mesarji so morali prodajati meso po določenih cenah. Mestno sodišče pa je dobivalo od njih denarno pristojbino in jezike od zaklane živine. Peki so morali speči toliko kruha, kolikor ga je mesto potrebovalo. Mestni sodnik pa je hodil sam gledat, če so imeli peki potrebne zaloge moke, če so pekli dovolj velike in težke hlebe in imeli zakonite cene. Premajhne in prelahke hlebe so odvzemali pekem in jih darovali revežem. Tudi mlinarji niso smeli jemati preobilne meri-

† Fran Krapeš

Težka življenjska borba, ki jo je vso svojo dobo občutil in nosil junaško naš prijatelj Fran Krapeš, je bila 11. aprila dopolnjena. Človeka zlatega srca, sposobnega za življenjsko borbo in uglednega v našem stanu ni več med nami. Po plačilo, ki naj mu bo na onem svetu boljše, je odšel, a nam zapustil lep zgled, kako visoko se more človek z vztrajnostjo in ljubeznijo pri delu povzpeti.

Pokojni Fran Krapeš je bil rojen na novega leta dan 1864 v Otlici — Dolu pri Ajdovščini. Usoda mu ob rojstvu ni bila mila, kot sin malega in siromašnega kmeta je preživ-

ljal mladost. Pasel je ovce, hodil po vasi, stikal za gnezdi, a v šolo, ki je bila tri ure oddaljena od doma, ni nikdar hodil. Komaj 11 let star je šel z doma in se v Gradcu pri mojstru Dietlu izučil čevljarstva. Čez 7 let se je vrnil v Ljubljano, kjer je bil najprej čevljarški pomočnik pri Szantnerju in nato pri Kunstu. Izredno podjeten in žilav se je z 21. letom osamosvojil kot samostojen čevljar v Bahovčevi hiši pri šentjakobskem mostu in tudi odprl trgovinico s čevlji. Hrepenel je po napredku in menda mu je bila prirojena ljubezen do gostilničarstva. Zato je l. 1886 vzel v najem gostilno pri šifu na

ce. — Da ne bi zmanjkalo mojstrom delavcev baš v času, ko so imeli največ dela, ni smel noben pomočnik zapustiti delavnice zadnje tri tedne pred veliko nočjo, binkoštimi, božičem in velikimi sejmi ali med tednom; nikdo ni smel praznovati ob delavnikih.

Obrtne zadruge ali cehi so bili velika pomoč in zaščita obrtnikov. Pospesevali so napredek obrta in dajali vsem obrtnikom pošten zaslužek. Kazen je doletela one, ki so se družili z »nepoštenimi« obrtniki. Tako so imenovali one, ki so izvrševali obrt, ne da bi se ga bili dobro naučili, ali pa niso bili vpisani v nobeno zadrugo in so stanovali po kmetih ter hodili po hišah delat — »v štero«. Take so hudo črtili mestni »pošteni« mojstri, ki so se bili svojega obrta temeljito naučili. Na kmetih so izvrševali obrtniki navadno po več obrtnih strok; take so preganjali, ker so jim odjedali zaslužek. Pritoževali so se pri gospodski, ki je strogo prepovedovala, da se taki obrtniki — »šušmarji« ne smejo seliti v mesto, temveč da smejo tukaj delati samo tisti mojstri in pomočniki, ki so bili vpisani v zadrugo in so plačevali vse zadrugne pristojbine. Pomagale pa take pre-

Bregu, že leto dni pozneje je pa na Jurčičevem trgu otvoril prvo slovensko kavarno, s katero se je pozneje preselil na Kongresni trg. Bil je prvi slovenski kavarnar, kajti do takrat so bili kavarnarji v Ljubljani samo Švicarji in Nemci. Kavarna je bila zbirališče vsega narodnega občinstva in vseh zavednih Slovencev. Poleg kavarne je otvoril leta 1903 moderno opremljeno restavracijo »Zlatorog« v Gosposki ulici, kamor so prav radi zahajali tudi slovenski oficirji, med njimi pokojni general Maister in drugi.

Tudi v naši državi je Krapeš vedno mislil samo na napredek Ljubljane in takoj po prevratu, ko je prišla bivša nemška trdnjava Kazina v napredne roke, je prevzel vse spodnje prostore Kazine v najem ter iz starih zatohlih prostorov napravil vabljive in moderne lokale, naravnost velemestno je pa opremil kavarniški in restavracijski vrt, ki sta nedvomno ponos Ljubljane. »Zvezda« je postala za povojno Ljubljano zbirališče vsega narodnega občinstva. Preureditev kavarne in restavracije, modernizacija vseh prostorov, vse to je bilo zvezano z ogromnimi gmotnimi žrtvami, ki se jih pa pokojni Krapeš ni ustrašil.

O njegovem pomenu za nacionalno Ljubljano in njegovi veliki dobroti smo poročali v našem listu že lani ob njegovi 70letnici.

Tovariša Frana Krapeša, našega plemenitega in dobrega prijatelja, bomo vedno ohranili v najlepšem, častnem spominu, njegovi rodbini pa izrekamo naše iskreno, globoko sožalje!

Franc Batjel 60 letnik

Dne 27. marca je izpolnil ugledni ljubljanski podjetnik, obrtnik in naš zaslužni organizator g. France Batjel 60 let. Kdor gleda tega krepkega, zastavnega moža, zdravih in nasmejanih lic, ne more verjeti, da si je naprtil že sedmi križ, toda je to vendar resnica. G. Batjel v življenju ni nikdar počival, ampak nasprotno vedno trdo delal in to trdo delo ga je ohranilo zdravega in močnega.

Jubilant se je rodil dne 27. marca 1875 v Vipavi kot sin mizarja. V svoji knjigi, ki jo je izdal za 60letnico, opisuje svoja mlada leta, ki jih je preživel v solnčni Vipavi s sosedom Vindišerjevim Franceljnom, sedanjim Dr. Franom Windischerjem.

14 let star se je šel učiti v Ljubljano pilarnstva, toda čutil je, da ta poklic ne bo zanj

povedi niso vselej in mnogo, zakaj ljudje so kljub strogim določilom obrtnega reda radi dajali zaslužka onim »šušmarjem«, ki so jim delali mnogo cenejše kakor mestni obrtniki. Številno teh je bilo namreč strogo določeno, navadno tako omejeno in majhno, da so mogli dražje delati. Končno so morale zadruge vendar dovoljevati, da so se smeli naseljevati obrtniki tudi na kmetih. Seveda so jim zadruge to pravico kolikor mogoče kratile in ovirale. Tako so smeli kmetiški mesarji, n. pr. v Ptujju na drobno prodajati meso samo ob torkih, in še to samo v mestu, ne pa v predmestju. Obrtnost v prvih stoletjih novega veka.

Koncem srednjega in v začetku novega veka je bila za kranjsko obrtništvo zlata doba. Obrtniki ob trgovskih cestah so silno obogateli. Takrat je prišel do veljave pregovor: *obrt ima zlato dno*. Prevssem je veljalo to za gostilničarje, ki so enako kakor ostali obrtniki skrbeli za to, da jim ne bi nepoklicani ljudje kratili njihovih pravic in dohodkov. Kamniški gostilničarji so dosegli že leta 1421., da so oblasti zaprle vse gostilne, ki niso stale ob velikih prometnih cestah ali pri župnijskih cerkvah, razen onih, ki so imele že stare obrtne pravice.

in se je zato že naslednje leto podal v tujino, v Graz, kjer je vstopil pri tvrdki Puch kot vajenec. Tu je svoji marljivosti in ukajeljnosti zadostil in se izučil mehanike. Z željo, da bi videl čim več sveta in si nabral čim več izkušenj, je šel nato kot pomočnik po svetu. Bil je mimogrede v Egiptu, delal zopet v Gradcu in prepotoval z vandrovci v Avstrijo. Pozneje se je osamosvojil, vendar ga je neugnano hrepenenje še enkrat pogladilo v svet, in sicer preko »velike luže« v Ameriko. Tam je delal v vsakovrstnih tovarnah in si nabral strokovnega znanja, pa tudi denarja, da je mogel domov in je v Gorici odprl lastno delavnico koles in podobnih izdelkov. Z marljivim delom je svoje podjetje dvignil in razširil v cvetočo trgovino.

Svetovna vojna mu je prizadejala hud udarec. Lep del premoženja mu je uničila, vendar g. Batjel ni izgubil poguma. S svojo marljivostjo in spretnostjo si je znal vedno pomagati. Vse grozote vojne je videl na lastne oči in ostal sredi bojnega meteža v Gorici do zadnjega. Po končani vojni se je preselil v Ljubljano, kjer je že prej imel malo trgovino na Starem trgu. Kupil je svoje sedanje poslopje na Karlovski cesti in otvoril delavnico koles, ročnih vozičkov in podobnih izdelkov.

Poleg tega, da je g. Batjel kot dober obrtnik skrbel v prvi vrsti za svoje podjetje, se

Ta obrt je cvetel tako sijajno, da so se ga oprijeli v marsikaterem kraju celo duhovniki. V njihovih hišah je bilo slišati neprestano vpitje, prepir in hrup, celo pobili so marsikoga v njih.

Cesar Maksimilijan I. se je zamotal v drage in dolgotrajne vojne, ki so izsesavale njegove dežele. Davki so postali že neznosni. Ni bilo dovolj, da so Turki napadali in vdiral v naše pokrajine, začel je še desetletno vojno z Benečani. To vojno so v prvi vrsti in najhujše občutile slovenske dežele, predvsem Kranjska. Po mestih in trgih plačevanje davkov še ni bilo urejeno, zato pa se je navalila vsa teža davkov na velike posestnike na kmetih, od teh pa na manjše posestnike. Polje ni moglo več rediti kmetov, zato so se zaradi grozeče lakote oprijeli obrta ter si z njim služili svoj kruh po graščinah in samostanih. Tako se je pri nas na kmetih spet razvil domači obrt, ki je bil poprej popolnoma prenehal. Kmetje so se pečali z njim pozimi, pa tudi sicer, kadar ni bilo nujnega poljskega dela. Obrt, ki ga je izvrševala družina, se je navadno podedoval od očeta na sina. — Lončarski obrt je cvetel zlasti na Gorenjskem: v Ljubnem pri Brezjah, pa tudi v kamni-

Josip Turk 70 letnik

Težko smo verjeli, ko je 10. aprila Josip Turk dopolnil svoje sedemdeseto leto. Vedno čil, dobrohoten in živahen nosi lahko breme svojih let in se še danes udeležuje v našem javnem življenju prav tako z ljubeznijo in razumevanjem, kakor pred dolgimi leti, ko ga je naša starejša generacija poznala kot sposobnega in marljivega mladeniča.

Današnja Ljubljana se ne spominja več prav mladega Josipa Turka. Vidi ga le kot zrelega moža sredi bojev in dela. Jubilant se je rodil dne 10. aprila leta 1865. na »forštatu« na Sv. Petra cesti 78, ki spada sedaj k bloku bivših Pollakovih hiš. Njegov oče Ivan je imel prvo prevozniško in fijakarsko podjetje v naših krajih, zraven pa je vodil kupčijo s konji. Tedaj so bili še patrijarhalni časi. Meščani so se vozili z omnibusi s konjsko vprego kot sedaj na daljne izlete z vlaki in avtomobili, na božja pota, kjer se je zbiral narod: v Dravljje k Sv. Roku, na Brezje, na Dobravo in drugam v okolico. Talentiranega sina je dal oče v šolo. Dopršil je štiri realke, nato pa prestopil in dovršil Mahrovo trgovsko šolo. Kot mladenič je nastopil službeno mesto v svojstvu knjigovodje v papirnici Vevče, kjer pa ni ostal dolgo. Preveč ga je gnalo k samostojnemu udeleževanju. Sledil je očetovim zgledom in oprijel se je kupčije. Najprej je odšel pogledat v Trst, nato pa se je že leta 1890. osamosvojil v Ljubljani. Pričel je in razširil prevoznništvo in kočijaško obrt.

je vedno živahno udeleževal v vsakovrstnih organizacijah. Že pred vojno je ustanovil in bil duša organizacije goriških slovenskih kolesarjev. Po vojni je skozi 10 let načeloval Združenju kovinskih strok, je odbornik Okrožnega odbora obrtniških združenj v Ljubljani, odbornik Obrtniškega društva itd. Znano je tudi njegovo delovanje pri sportnih organizacijah, saj je g. Batjel bil ustanovnik in prvi predsednik »Primorja«, ustanovnik in prvi predsednik kolesarskega in motociklističnega kluba »Sava« ter predsednik Zveze kolesarskih društev.

Ob svoji 60letnici je prejel jubilant nebroj čestitk od predstavnikov javnosti, uglednih javnih delavcev, prijateljev in organizacij. Tem čestitkam se pridružujemo tudi mi in kličemo g. Batjelu »Na mnoga srečna leta«!

O velikih zaslugah Josipa Turka za slovensko in jugoslovensko gasilstvo je poročal obširno že ves naš dnevni tisk, ki je jubilej uglednega moža dostojno proslavil.

G. Josip Turk pa se je pričel, videč potrebo po slovenskih agilnih ljudeh, kmalu udeleževati tudi na političnem in gospodarskem polju. Že leta 1896. je bil izvoljen v mestni občinski svet, v katerem je ostal skoro neprestano do današnjih dni. V poznejših hudih bojih z Nemci, ki so skušali povsod zabijati pilote za most do Jadrana, je bil leta 1908 pri ožjih volitvah izvoljen tudi za ljubljanskega poslanca v deželni zbor kranjski, v katerem je ostal dolga leta.

Tu je izvojeval marsikako ostro bitko in pobijal sleherni predlog nasprotnikov, ki niso hoteli napredne Ljubljane. V letu 1908, v letu velikega prebujenja Slovencev po krvavih demonstracijah, je ustanovil v Ljubljani tudi slovenski pogrebni zavod, ki ga je vzorno vodil do leta 1914, ko ga je prevzela mestna občina.

Leta 1924. je bil Josip Turk imenovan za gerenta mestne občine in je ostal kot tak od 10. novembra imenovanega leta do 7. oktobra 1926. Dne 29. novembra 1927 je bil izvoljen za mestnega podžupana in je ostal na tem mestu do 27. decembra 1928. Vsa leta mu je bilo občinsko gospodarstvo rav-

Iz naših krajev

Materinski dan pod visokim pokroviteljstvom Nj. Vel. Kraljice Marije matere bo v vsej državi svečano proslavljen 12. maja. V vseh šolah se bodo vršila predavanja o materi in materinski ljubezni.

Prvi nočni leti Aeroputa v Beogradu so se vršili nedavno in so minili brez najmanjše nesreče.

Povratek iz Rusije. Po devetnajstih letih se je vrnil iz Rusije v svoj rojstni kraj Zenico v Bosni kmet Todor Čadić in izjavil, da je v Rusiji še mnogo naših ljudi, ki so se tam že docela udomačili.

Novo letališče bodo zgradili v Dubrovniku, a tudi Split dobi letos aerodrom in redno zračno zvezo z ostalimi važnejšimi jugoslovenskimi kraji.

Velika vročina je nedavno zavlada v Petrinji, kjer je toplomer pokazoval 47 stopinj Celzija. V Kolpi so se že pričeli kopati.

Seznam avtobusnih potniških prog, ki so proglašene za konkurenčne železnici, so nedavno izdelali v prometnem ministrstvu. Kakor je že znano, je država na takih železniških progah dovolila posebne ugodnosti pri voznih cenah.

Nov dnevnik, ki se imenuje »Glas Naroda« in ki so ga prvotno napovedovali le kot volilnega, je pričel izhajati v Ljubljani. Že v prvi številki pa je lastništvo izjavilo, da nima dnevnika le volilnega značaja, marveč bo ostal kot stalen v borbi za pravico in poštenje. Glavna urednika »Glasa Naroda« sta Albin Prepeluh in Ivan Rudolf, odgovorni urednik pa Ante Gaber.

Splošna stavbna družba v Tezmem pri Mariboru je dobila novega ravnatelja v osebi Josipa Babiča.

Zakon o pobijanju zlorab v javnih službah bo izdelala posebna komisija v pravosodnem ministrstvu.

no tako pri sre, kot da mu gre za lastno hišo. Vedno je bil na terenu, povsod so zaglegli njegovi predlogi, vse je videlo njegovo bistro oko, in veselil se je uspehov ter napredka bolj kot sleherni Ljubljančan.

Čestitkam naše javnosti se tudi mi iskreno pridružujemo in želimo jubilantu še mnogo čilih let ter mnogo zadovoljstva v življenju!

škem, ribniškem in krškem okraju ter v Beli krajini. — Kočevski in ribniški krošnjariji so tudi v tej dobi še vedno kupčevali po svetu s svojimi lesnimi izdelki: z žlicami, krožniki, skledami, rešeti itd. — V tem času se je pojavilo med Kranjem in Škofjo Loko sitarstvo. O sitarjih piše Valvasor, da so izdelovali v Bitnjah, ki je bila baje največja vas na Kranjskem, sita iz konjske žime. Odkod je prišla pobuda za ta domači obrt na Kranjsko, ni znano. Največji izvoz sit je bil v Italijo. — Kot domači obrt je bilo na Gorenjskem zelo razširjeno pridelovanje platna in grobega sukna, mezlan imenovanega (mezzolana = na pol iz preje, na pol iz domače volne). Posebno cenjeno je bilo loško platno.

Iz splošnega blagostanja v oni dobi se je razvila velika razkošnost in zapravljivost, ki se je razširila tudi v nižje obrtniške kroge, ki so se začeli oblačiti v svilo, damast in baržun ter si nadevati zlato in srebro. Zato je cesar Ferdinand I. izdal leta 1542. policijski red, ki je določal, kako so se smeli poleg ostalih meščanov oblačiti tudi obrtniki. Leta 1552. je bil ta policijski red ponovno izdan. Obrtnikom se je očitalo, da imajo za plačevanje davkov

vedno premalo denarja, za razkošnost pa dovolj. Policijski red je prepovedoval vsakršni lišp, zlato in srebro, svilene obleke in drago kožuhovino. Obrtniki niso smeli nositi dražjega blaga kakor po poldrug goldinar laket. Obleke niso smeli podšivati s kunami, soboli in hermeline. Prepovedana so bila nojeva presa. Prstani so smeli vejljati le pet goldinarjev, a brez vdelenih dragih kamnov. — Obrtnikom se je očitalo, da rabijo dvojno mero in vago, eno pri nakupu, drugo pri prodaji. Mesarji so prodajali dobro meso le tistim, ki so jim dajali za pijačo, in to brez priklade. Revno ljudstvo pa je moralo biti zadovoljno s slabim mesom, kostmi in parklji. Poleg tega so se mesarji še hudovali, če se je kdo zaradi tega pritožil. Najboljše meso so poskrili doma in ga doma prodajali po višji ceni, kakor je bila tržna.

A tudi za naš domači obrt so nastopili slabi časi. Na Kranjsko, zlasti pa v Ljubljano, je začelo prihajati mnogo obrtnih izdelkov iz Nürnberga in ostalih nemških mest. To pa je bila zelo nevarna konkurenca. Tuji cenejši izdelki so kmalu izpodrinili domače. Domači obrtnik je bil brez dela, vendar pa je moral plačevati davke, vojne naklade in ostale dajatve.

Seveda so sledile velike utemeljene pritožbe kranjskega obrtništva, dokler ni cesar Maksimilijan I. prepovedal uvoza in prodaje nürnberških in ostalih nemških obrtniških izdelkov. Trgovcem, ki so se doslej bavili s prodajo takih izdelkov, je ukazal, da jih morajo dobavljati pri domačih obrtnikih. Izvzeto je bilo le blago, ki se na Kranjskem ni izdelovalo, toda obdelati in predelati so ga morali dajati domačim obrtnikom. — Velika nasprotja so bila med meščanskimi in kmetijskimi obrtniki, ker so kmetje svoje izdelke lahko cenejše prodajali. Vsak plemiški graščak na kmetih je imel mnogo takih obrtnikov. Leta 1510. pa je cesar Maksimilijan I. v zaščito meščanskega obrta prepovedal grašččinam, samostanom, vasem in malim krajem izvrševanje kateregakoli obrta.

V dobi protireformacije je obrt v naših krajih zelo nazadoval zaradi izseljevanja obrtnikov, ki se niso hoteli odreči protestantizmu in se vrniti v katoliško cerkev. Omeniti moramo tukaj, da je imel protestantizem največ privrženecv baš med meščanstvom, med obrtniki in trgovci.

Škofja Loka je v tej dobi še ohranila svoj pomen kot obrtno mesto. Tukaj so še dobro uspevale obrtne zadrage: tkalska,

Izvrševanje rokodelskih del v lastni režiji

Predstavka Zbornice za TOI v Ljubljani na kr. bansko upravo dravske banovine

Predstavka Zbornice za TOI v Ljubljani kr. banski upravi radi izvrševanja rokodelskih del v lastni režiji:

Težka gospodarska kriza povzroča med obrtništvom vedno večje pomanjkanje dela in zaslužka. Konkurenca nelegalnega obrtnega dela in pritisk konkurence serijske proizvodnje tovarn ženeta cene izdelkom, s katerimi se bavijo obrtniki, vedno bolj proti meji nerentabilnosti, obenem pa stalno rastejo javna bremena, ki jih obrtništvu prenaša le s težkimi žrtvami in ki mnogim ogrožajo obstoj. Umevno je, da je v takih razmerah borba obrtništvu za vsako, tudi malenkostno priliko dela in zaslužka še posebno ostra, in da obrtnik še zlasti težko občuti vsako prikrajšanje na zaposlitvi.

Zbornica priznava velik trud kr. banske uprave, zajeziati nelegalno obratovanje, kar dokazujejo ponovni ostri ukrepi in odredbe, izdane podrejenim oblastvom. Delni uspehi so se že pokazali, dasi bi bili še znatnejši, ako bi nekatera podrejena oblastva, osobito pa županstva in orožništvo izvajala dosledno navodila kr. banske uprave ter energično nastopala proti kršenju obrtnih predpisov s strani neupravičenih oseb.

V zadnjem času pa se je položaj zelo poostiril, ker se je dosedanjim načinom šušmarstva pridružilo še izigravanje določil § 47. obrt. zakona. Po teh predpisih, ki pod gotovimi pogoji dopuščajo izvrševanje gradbenih del za lastno potrebo v lastni režiji pod dejanskim in neposrednim vodstvom pooblaščenega graditelja ali mojstra, se izigravajo v najširšem obsegu. Interesenti si najamejo za provizijo osebo, ki je upravičena izvrševati gradbeni obrt. Z njenim kritjem izvršujejo potem vsa dela sami z najetimi delavci, dočim se nadzorstvo in vodstvo s strani takih oseb vrši na ta način, da tu in tam pregledajo dela na stavbi, da v primeru ovadb izjavljajo, da vodijo nadzorstvo in vodstvo stalno in samostojno. V takih primerih pa ne gre samo za manjša gradbena dela, temveč za večje stavbe, ki imajo veliko vrednost. Da gre samo za navidezno vodstvo in nadzorstvo, dokazujejo višine provizije za tako kritje, ki že po nekem ustaljenem običaju znašajo za manjše hiše okrog 300 Din, za vile 3000 Din

itd. Ta odškodnina ni v nikakem sorazmerju z ono, ki bi bila primerna, ako bi šlo za prav dejansko in neposredno vodstvo ali nadzorstvo. Samo to dejstvo očitno kaže, da gre za nedopustno kritje in za izigravanje obrtnih predpisov.

Opisano delo v lastni režiji pa ni v kvar samo legalnemu obrtništvu, temveč tudi državi in samoupravam, ker se jim s tem odtegujejo znatni dohodki na davkih in dokladah.

Nadaljnji primer dela v lastni režiji je izvrševanje drugih rokodelskih del v lastni režiji pod videzom, da gre za opravila na podlagi pravice samopostrežbe. Tu so mišljena tako opravila po § 137. (2. in 3.) obrt. z., kakor tudi ostala dela, ki jih opravljajo zasebniki ali privatniki, pa niso v zvezi z odpravo in prodajo proizvodov ali z vzdrževanjem obratovalnih naprav.

Občutne so pritožbe n. pr. sodarskih mojstrov, da trgovine z vinom same izdelujejo ali popravljajo sode, to tudi v primerih, ko gre za prodajo obenem z blagom ali za popravilo tujih sodov. Nadalje razna podjetja in privatniki vzdržujejo lastne delavnice, ker proizvajajo ali popravljajo predmete, ki niso v zvezi z obratovanjem, odnosno izdelujejo in popravljajo predmete, ki služijo njihovi osebni uporabi.

V prvonavedenem primeru po zakonu gotovo ni dovoljeno, da n. pr. trgovci z vinom popravljajo sode strankam, ki naročajo vino in prav tako tudi niso upravičeni izdelovati ali popravljati sodov, ki ne ostanejo njihova last za potrebe njihovega obrata.

V drugem primeru, ko n. pr. nameščajo podjetja ali privatniki n. pr. sedlarske delavce ali celo nekvalificirane delavce ali kolarje za popravilo konjske opreme ali vozov, smatramo, da je ta posel vsaj na strani osebe, ki tak posel izvršuje, samostojno obrtno opravilo brez pooblastila. Če je dotičnik prijavljen kot nameščenec ali delavec, gre v takem primeru le za izigravanje obrtnih predpisov in za nedopustno kritje s strani delodajalca pod videzom službenega razmerja.

Končno se usoja zbornica opozoriti kr. bansko upravo na mnoge pritožbe, ki jih dobiva iz vrst obrtnikov raznih strok, zlasti

gradbenih in mizarskih, radi izvrševanja rokodelskih del v lastni režiji raznih samoupravnih zavodov.

Zbornica je že s svojo predstavko z dne 8. novembra 1934, št. 16271, opozorila, da so se v zdravilišču Dobrna izvršila razna mizarska dela v lastni režiji. Zbornica pa dobiva tudi pritožbe, da se razna gradbena dela, posebno cestnih odborov, izvršujejo v lastni režiji in baje oddajajo tudi osebam, ki ne pripadajo gradbenim obrtnikom. V zadnjem času zopet prihajajo pritožbe, da se nameravajo izvršiti razna pohištvena dela v banovinski zgradbi v Gornji Radgoni brez licitacije v lastni režiji. Kr. banska uprava je na svoječasnno našo predstavko odgovorila, da obstoja povod za delo v lastni režiji v glavnem ta, da obrtniki ne nudijo konkurenčnih cen, pa da se nameravajo v bodoče n. pr. mizarska dela v zdravilišču Dobrna oddati licitacijskim potom v izvršitev legalnim obrtnikom.

Kakor zbornica na eni strani z zadoščenjem in zahvalo pozdravlja izjavo kr. banske uprave glede zdravilišča Dobrne, tako se usoja na drugi strani ponovno opozoriti, da ni samo v interesu obrtništvu, temveč tudi samoupravnih teles, ako razna rokodelska dela, ki so jim potrebna, ne izvršujejo v lastni režiji, temveč jih oddajo po možnosti licitacijskim potom, legalnim obrtnikom. Priznamo, da bo cena v marsikaterem primeru mogoče nekoliko višja, kakor pa proračunana cena dela v lastni režiji. Vendar je treba na drugi strani upoštevati, da tega prihranka nikakor ne odtehta izguba, ki nastaja v tem, da se s tem občutno krči zaposlitev in zaslužek obrtništvu, s tem pa tudi krčijo dogodki od doklad na državni davek, ki vsled slabše zaposlitve obrništva izpade v svoji oceni seveda nižje. Pokazalo pa se je v praksi tudi, da so licitacije dovedle mnogokrat do tega, da je bilo delo oddano tudi do 20% pod proračunom in da je oddaja potom razpisa v veliko korist državi in samoupravi. Ne sme se končno pozabiti, da številke stroškov pri delu v lastni režiji niso vedno realne. Ako se vpoštevajo razen izpada dohodkov iz javnih dajatev še razni nevidni izdatki in stroški, bi se v mnogih konkretnih primerih pokazalo,

barvarška, usnjarska, pekova in čevljarška. V velikih množinah se je tukaj izdelovalo lepo belo platno. Loški usnjariji so na debelo nakupovali kože v Ptujju, Radgoni in Gradcu ter jih prodajali doma ostalim usnjarem in čevljarjem. Posebno veliko kož so prodajali na cerkvenih sejmih. Izdelano usnje so razpečevali večinoma v južne kraje ali pa so ga zamenjavali za vino in sukno. — Omenili smo že kovače v Škofji Loki in Železnikih. Pa tudi v Kropi in Kamni gorici so v oni dobi še vedno dobro uspevali žebeljarji. Izvrstno se je razvijal obrt v Tržiču, kjer so izdelovali zlasti mnogo kordovanskega usnja, in to po zelo nizki ceni. Rdeči in črni kordovan so prodajali v Italijo in Nemčijo. Posebno cenjeni so bili tržiški izdelki iz surovega sukna, ki so ga izdelovali več vrst. Tam so delali kotlarji tudi razno želežno in bakreno posodo, kakor ponve, kotle itd. S takimi izdelki so tržiški obrtniki sloveli daleč okrog po svetu. — O Novem mestu piše kronist: »Rokodelstvo je tukaj slabo. Meščan, ki si prizadeva sam pridelovati kruh in vino, se peča poleg svojega rokodelstva preveč s poljem in z vinogradi, zato ni niti dober kmet, niti dober rokodelc. Vsakemu je njegovo rokodelstvo postran-

ska stvar. Vsa dela so navadno nerodna in šušmarska. Rokodelci rajši popivajo, kakor da bi delali.« — Kakor v Novem mestu tako je v tej dobi propadal obrt tudi v ostalih dolenskih mestih: v Ložu, Kostanjevici, Krškem, Črnomlju in Metliki. Le v Višnji gori so še kolikor toliko uspevale obrtne zadruge usnjarjev, krojačev, kovačev in čevljarjev. — Iste obrtne razmere so bile tudi na Štajerskem. Celje je in celo v začetku novega veka zelo cvetoč obrt. V tej dobi so bile v Celju številne obrtne zadruge mesarjev, klobučarjev, tkalcev, čevljarjev, usnjarjev, pekov, kovačev in kolarjev.

Že poprej smo omenili postanek obrtniških zadrug ali cehov, njihov razvoj in pomen. Tudi v tej dobi so se združevali obrtniki v zadruge. Dočim pa so imeli krojači, čevljarji, tkalci, usnjariji, mesarji itd. v vsakem kraju navadno svoj lastno zadruge, so imeli ostali manj številni obrtniki iste vrste skupno deželno obrtno zadruge, tako n. pr. padarji in ranočelniki. Milarji in medičarji so imeli sedež svoje obrtne zadruge v Celovcu; dičničarji, kleparji in kotlarji pa v Gradcu. K lončarski obrtni zadrugi so pripadali lončarji štiri milje okoli Ljubljane, dalje

lončarji v Kamniku, na Homcu, v Šmartnem, Višnji gori in Kranju. Obrtne zadruge ali cehi so bili do konca 17. stoletja precej samostojni in neodvisni ter so si sami urejevali svoje zadruge zadeve. Pozneje pa si je lastila glede njih vlada vedno večji vpliv in izdajala razne odredbe. Leta 1689 je izšel nov obrtni red, ki je dajal mestnim oblastem pravico, da so lahko številno mojstrov poljubno pomnožile ali pa zmanjšale, kakor so hotele, čemur obrtne zadruge niso smele ugovarjati. S poznejšo dodatno izpopolnitvijo obrtnega reda je bila samostojnost obrtnih zadrug skoro popolnoma odpravljena. Le vlada je imela pravico ustanavljati zadruge in jim dajati pravila. Zadruge niso smele več neposredno med seboj dopisovati, temveč le potom oblasti. Mojstri niso smeli sami določati cen svojim izdelkom; dragocena in nezmišljena mojstrska dela so se morala odpraviti. Kljub tem in še ostalim neprilikom in nevesočnostim so se zadruge vendar še vzdržale.

Ali ste že poravnali naročnino za list? Kdor je še ni poravnal, naj to stori takoj!

da so dejanski stroški dela v lastni režiji večji, kakor pa to kažejo obračuni, pri katerih prihajajo v poštev v glavnem samo stroški dela najetih ljudi in materiala.

Končno se tudi ne sme prezreti jako važno dejstvo, da je obrtnik s svojim pomožnim osebjem in družinami radi velikega pomanjkanja dela in naročil danes še v posebno težavnem položaju. Ko ga težko bremenijo davki in druge javne dajatve, bi mu bilo v veliko zadoščenje, ako k njegovi boljši zaposlenosti pripomorejo poleg države tudi samoupravna telesa s tem, da mu dajo možnost zaposlitve z javnimi deli. Še posebno težko pa občuti, če se ravno v takem času še posebno obsežno izvaja sistem socializacije in dela v lastni režiji, ki mora dovesti sčasoma do tega, da bodo zato občutno padli dohodki iz javnih bremen, gospodarskemu zlu pa se bo z brezposelnostjo obrtništva in njegovega pomožnega osebja pridružilo še poslabšanje že itak obupnega socialnega položaja obrtništva.

Zbornica prosi na podlagi navedenega, da kr. banska uprava

1. s čim energičnejšimi ukrepi in navodili podrejenim oblastvom onemogoči zlorabljanje in izigravanje določb §§ 47 in 137 ob. z. ter izvrševanje raznih rokodelskih del z najetimi osebami v navideznem službenem razmerju za lastno potrebo sploh,

2. da tako pri vseh javnih delih banovine, kakor tudi drugih samoupravnih teles odredi oddajo licitacijskim potom upravičenim obrtnikom, uvažujoč odredbe § 196 — § 205 o. z.

Upamo, da bo kr. banska uprava upoštevala upravičene zahteve Zbornice in obrtništva in ukrenila vse potrebno za zaščito obrtniškega stanu.

**Pridobivajte
našemu listu vedno nove
naročnike!**

**Zaloga stekla, porcelana,
zrcal, svetilk, raznih okvir-
jev itd.**

STAVBNO IN UMET. STEKLARSTVO

Avgust Agnola

LJUBLJANA, Tyrševa cesta št. 10

Račun poštne hranilnice 10.940

Telefon 2478

**Obrtniki, sodelujte
pri našem listu!**

Zahvala.

Gosp. Josip Eberle, urar in draguljar v Ljubljani, Mestni trg št. 17, je daroval povodom njegove 60letnice 1000 Din v podporni fond za onemogle in dela nezmožne člane združenja.

Za ta plemeniti in človekoljubni dar izreka uprava združenja g. Eberlu svojo najtoplejšo in najlepšo zahvalo.

Združenje urarjev, zlatarjev, optikov, gra-verjev in pasarjev v Ljubljani.

Odgovorni urednik Vladimir Regally. — Za konzorcij »Obrtnega Vestnika« Josip Rebek. — Tiska »Narodna tiskarna«. — Predstavnik Fr. Jezeršek. Vsi v Ljubljani.

K R I Z E B O K O N E C,

KO BODO DOMAČI DENARNI ZAVODI MOGLI ZOPET DAJATI

NOVA POSOJILA IZ NOVIH VLOG.

ZAUPAJTE VAS DENAR

**MESTNI HRANILNICE
LJUBLJANSKI,**

KI IZPLAČUJE NOVE VLOGE, VLOŽENE PO L. 1933 NEOMEJENO TER JIH
OBREŠTUJE PO 4 DO 5 %

VLOGE NAD DIN 400.000.000.—

REZERVE DIN 14.600.000.—

VLJUDNO VAS OBVEŠČAMO, DA SMO SE

P R E S E L I L I

s Tyrševe ceste v Francišškansko ulico št. 4
poleg hotela „Union“

PRVA JUGOSLOVENSKA TVOR-
NICA UKOČENOG DRVA D. D.
SUŠAK

Skladišče: LJUBLJANA. Tel. 32-49

Peter Angelo dr. z o. z.
Ljubljana - Tel. 32-49

ZAŠČITNI ZNAK

ZAŠČITNI ZNAK

**KREDITNO DRUŠTVO
MESTNE HRANILNICE LJUBLJANSKE**

dovoljuje posojila na menice in kredite v tekočem računu vsem kredita zmožnim osebam in tvrdkam

„SLAVIJA“

jugoslovenska
zavarovalna banka
v Ljubljani

sprejema zavarovanja proti ognju, nezgodam, vlomom, zavarovanje za izplačilo denarja ob doživetju gotove starosti in ob smrti in zavarovanje za pogrebne stroške.
Posluje po vsej Jugoslaviji — ima svoje hiše v Ljubljani, Sarajevu, Osijeku in Novem Sadu.

GENERALNO
RAVNATELJSTVO
V LJUBLJANI,
GOSPOSKA UL. 12.
Telefon 2176 in 2276.